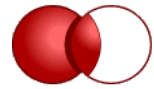

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel:++387 (0) 33 221623, Fax:716 400, www.saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 007, 011 /1/04

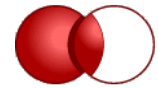
**IZVJEŠĆE
O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA
NA DAN 31.12.2003.GODINE**

FEDERALNO MINISTARSTVO OBRANE I VOJSKA FEDERACIJE

Sarajevo, ožujak 2004. godine

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel:++387 (0) 33 221 623, Fax:716 400, www.saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**MENADŽMENTU
FEDERALNOG MINISTARSTVA ODBRANE/OBRANE
I VOJSKE FEDERACIJE
SARAJEVO**

NEOVISNO REVIZIJSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju finansijskih izvješća **Federalnog ministarstva obrane i Vojske Federacije**, iskazanih na stranicama od 1 do 14, na dan 31.12.2003. godine. Za ova izvješća odgovoran je menadžment Ministarstva obrane i Vojske Federacije Bosne i Hercegovine. Naša odgovornost se svodi na izražavanje mišljenja o tim finansijskim izvješćima na temelju provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlasti sukladno Zakonu o reviziji proračuna u FBiH («Službene novine F BiH», br. 48/99), i sa INTOSAI međunarodnim revizorskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruža razumno uvjerenje o tome ima li u finansijskim izvješćima značajnih pogrešaka kao i da li su finansijske transakcije izvršene sukladno zakonskim propisima. Revizija je uključila ispitivanja, testiranje i prikupljanje dokaza koji potkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvješćima. Revizija je takođe obuhvatila ocjenu primjenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije finansijskih izvješća kao i ocjenu primjene važećih zakonskih propisa. Vjerujemo da je provedenom revizijom prikupljeno dovoljno dokaza kako bi se stvorile pouzdane osnove za izražavanje našeg mišljenja.
3. Po našem mišljenju finansijska izvješća, **ne daju istinit i fer pregled** o finansijskom stanju korisnika proračuna Federalnog ministarstva obrane i Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, na dan 31.12.2003. godine, iz slijedećih razloga:
  - a) **Nije dosljedno provođen Zakon o obrani u dijelu koji se odnosi na integraciju Ministarstva obrane kroz nivo Zajedničke komande Vojske Federacije i svih vojnih snaga iz razloga što dvije komponente u praksi djeluju odvojeno, što je u suprotnosti sa članom 223. Zakona o obrani F BiH,**
  - b) **Nije postupano sukladno sa Zakonom o izvršenju proračuna za 2003. godinu i Zakonom o proračunima u F BiH, u dijelu koji se odnosi na korištenje odobrenih sredstava i iskazano je prekoračenje u iznosu od 1.486.996,72 KM. Preraspodjela raspoloživih sredstava po pozicijama koja su planirana proračunom u iznosu od 1.549.778 KM nije na vrijeme provedena, kako bi se iskazivanje deficita izbjeglo. Navedeni iznos ne možemo potvrditi zbog postojanja neknjiženih obveza u iznosu od 503.122,23 KM,**
  - c) **Nije postupano sukladno sa Zakonom o trezoru i Uputstvom o izvršenju budžeta sa Jedinstvenog računa trezora, u dijelu vršenja uplata svih vlastitih prihoda na Jedinstven račun trezora, niti je obezbijeljena potpuna evidencija tražbina od kupaca u dijelu u kojem su ostvarivali vlastite prihode po osnovu izdavanja pod zakup prostora i pružanja usluga u Domovima Vojske Federacije, kako o ukupnim tražbinama tako i tražbinama naplaćenim u gotovu i na osnovu ispostavljenih faktura,**
  - d) **U poslovanju nije obezbijeđeno ažurno evidentiranje nastalih obveza, tako da iskazane obveze u finansijskim izvješćima ne odražavaju stvarno stanje. Odgovorni u nižim jedinicama su neopravdano dugo kod sebe zadržavali dokumentaciju, tako da se često**

dokumentacija iz nižih jedinica ne dostavlja na vrijeme ili se dostavlja poslije isteka fiskalne godine, što ukazuje na neadekvatno funkcioniranje procedura,

- e) Nije dosljedno primjenjivan Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave i Zakon o radu u dijelovima koji se odnosi na način utvrđivanja plaća (bez izdavanja odgovarajućih rješenja i ugovora) i prestanak radnog odnosa i Uredba o naknadama i drugim materijalnim pravima rukovoditelja izvršnih organa vlasti i službenika federalnih ministarstava i drugih tijela federalne uprave u dijelu koji se odnosi na način utvrđivanja odvojenog života i plaćanja stanarine,
- f) Nije ustrojena jedinstvena personalna evidencija, niti uspostavljen jedinstveni obračun plaća, kojeg rade na osnovu Privremenog pravilnika o plaćama i drugim novčanim primanjima profesionalnih vojnih osoba, službenika i namještenika FMO i VF a kojim je regulisana: osnovica za obračun plaće, korekcija koeficijenata u FMO ukoliko djelatnik nema potrebnu stručnu spremu, izračunavanje koeficijenta za obračun plaće pripadnika Vojske Federacije kao aritmetička sredina između ličnog i formacijskog čina, povećanje plaće za svaku navršenu godinu mirovinskog staža u većem iznosu od propisanog za neto iznos 1.738.099,44 KM odnosno za bruto iznos 2.936.864,87 KM, položajni dodatak,
- g) Nije postupljeno sukladno sa Zakonom o računovodstvu i Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna FBiH, kojima je propisana obveza proračunskih korisnika da najmanje jednom godišnje usklade stanje sredstava i njihovih izvora, tražbina i obveza iskazanih u knjigovodstvu sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom (inventurom),
- h) Uredba o postupku nabavke roba, usluga i ustupanju radova, Zakon o trezoru i Uputstvo o izvršenju proračuna sa Jedinstvenog računa trezora, dijelom nisu dosljedno provedeni (nabavka roba bez izdavanja narudžbenica, cijene istih artikala iz sklopljenih ugovora sa odabranim dobavljačima su različite po komponentama, nabavka vršena na osnovu sklopljenih ugovora iz prethodnog perioda na temelju zasebno raspisanih tendera po komponentama),
- i) Sistem internih kontrola nije uspostavljen u potpunosti, što je imalo za posljedicu nedosljednu primjenu zakonskih propisa u načinu trošenja i evidentiranju proračunskih sredstava.

Zamjenik generalnog revizora

Generalni revizor

Branko Kolobarić, dipl.oec.

---

mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

IZVJEŠĆE
o obavljenoj reviziji
FEDERALNOG MINISTARSTVA OBRANE I VOJSKE FEDERACIJE

I UVOD

Federalno ministarstvo obrane (u daljem tekstu FMO) je formirano sukladno Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave i Zakonu o obrani. U okviru svog djelokruga rada, a shodno odredbama člana 3. i 4. Zakona o federalnim ministarstvima i drugima tijelima federalne uprave, Ministarstvo obavlja upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblasti obrane.

Unutrašnja organizacija i način rada Ministarstva utvrđeni su Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu Federalnog ministarstva obrane br. 06-51-2/98 od 21.05.1998. godine i Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu Federalnog ministarstva obrane 03-02-1-1130-2/02 od 28.06.2002. godine, na koje je Vlada Federacije BiH dala suglasnost.

Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu Federalnog ministarstva obrane, ukinut je sektor civilne zaštite i izvršene su određene promjene u odjelima za vojnu upravu.

Na dan 31.12.2003. godine u Ministarstvu je bilo 1320 uposlenih.

Za obavljanje komandnih poslova u FMO, sukladno sa članom 29. Zakona o obrani, osnovano je Zajedničko zapovjedništvo Vojske Federacije (u daljem tekstu ZZ VF). U skladu sa članom 22. stav 2. i članom 51. stav 2. istog Zakona, na prijedlog ministra obrane, imenovani su Komandant Zajedničke Komande i Zamjenik komandanta Zajedničke Komande, koji ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda.

Plan organizacije, razvoja i opremanja Vojske Federacije utvrđuju dužnosnici iz člana 22. Zakona o obrani.

Na dan 31.12.2003. godine u Vojsci Federacije je bilo 12.906 uposlenih (vojna lica i građanska lica na službi u vojsci).

Ministarstvo je smješteno u Sarajevu u ul. Hamdije Kreševljakovića br. 98, u prostorijama na koje, na osnovu Odluke Vlade R BiH broj 151/96 od 30.06.1996. godine i Odluke o izmjenama i dopunama navedene Odluke broj 01-021-473/96 od 14.10.1996. godine, Federalno ministarstvo obrane i Vojska Federacije raspolažu pravom korištenja i upravljanja.

II OSVRT NA PRETHODNU REVIZIJU

Revizijom finansijskih izvješća i sukladnosti sa zakonskim propisima u 2003. godini konstatovano je da se u toku revidirane godine nije postupilo po preporukama datim u revizorskom izvješću prethodne godine, koji se odnose na: integraciju FMO kroz nivo ZK VF i svih vojnih snaga F BiH, nije donesen Zakon o službi u VF, Zakon o obrani i Pravilnik o unutarnjoj organizaciji nije sukladan sa izmjenama Ustava F BiH, nije dosljedno primjenjivan Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave, nije sukladan Privremeni pravilnik o plaćama i drugim novčanim primanjima profesionalnih vojnih osoba, službenika i namještenika FMO sa Zakonom o radnim odnosima, Zakonom o obrani i Kolektivnim ugovorom za organe uprave, nisu utvrđeni posebno teški i po zdravlje štetni poslovi, nije ustrojena jedinstvena matična personalna evidencija niti obračun plaća, nije se jedinstveno i dosljedno provodila Uredba o nabavci roba, usluga i ustupanju radova, nije obezbjeđen potpuni nadzor nad radom domova VF i nije ustrojena evidencija stalnih sredstava, tražbina i obveza.

Na temelju Zakona o obrani, Izvješća Ureda za reviziju i Zaključaka mjera sa sastanka Odbora za sredstva obrane ministar je donio **Zapovijed** broj: 08-03-46-1962/03 dana 09.09.2003. godine u kojoj je zapovjedbno da se **izvrši uvid, utvrdi stanje i eventualna odgovornost**.

Na temelju navedenog **donesen je Plan mjera za otklanjanje nedostataka kojim su definisani nositelji aktivnosti, sektori koji će surađivati i određeni rokovi**.

Parlamentu F BiH je dostavljen Izvještaj FMO broj: 08-49-1-312-1/04 dana 09.03.2004. godine u kojem je navedeno da su određene nepravilnosti otklonjene. Datum dostavljenog Izvještaja Parlamentu i rokovi iz Plana mjera se **podudaraju sa periodom kada je završena proračunska 2003. godina, što ukazuje da se mjere nisu mogle odraziti na poslovanje FMO i VF u 2003. godini**.

III CILJ REVIZIJE

Cilj revizije finansijskih izvješća je:

- Da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome da li su finansijska izvješća pripremljena, sukladno svakom značajnom pogledu, sukladno sa ukupnom važećom zakonskom regulativom i da utvrdi da li finansijska izvješća odražavaju tačan i istinit prikaz poslovanja tokom godine i stanja na kraju godine;
- Da utvrdi da li su poduzete sve mjere za čuvanje javnih prihoda i da li su isplate javnih rashoda ili korištenje javnih prihoda vršene po odgovarajućim propisima i za svrhe utvrđene tim propisima;
- Da utvrdi da li se postupalo po preporukama iz Izvješća o obavljenoj reviziji za 2002. godinu i da se daju preporuke za dalji rad, sa posebnim naglaskom na što efikasniju i ekonomičniju zaštitu imovine i trošenje sredstava, kao i stvaranje podloge za uvođenje, primjenu i što efikasniji rad interne kontrole;

IV NALAZI I PREPORUKE

1. Menadžment i sistem internih kontrola

Prilikom analize rada menadžmenta i sistema internih kontrola, izvršena je procjena da li sistem internih kontrola pomaže u zaštiti imovine i resursa, da li se osigurava tačnost i cjelovitost računovodstvenih evidencija i pouzdanost finansijskih izvješća FMO i VF.

Upravljanje i rukovođenje FMO i VF uređeno je Zakonom o obrani Federacije Bosne i Hercegovine i Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji FMO (u daljem tekstu: Pravilnikom).

Navedenim propisima definirano je da upravne, stručne i komandne poslove u oblasti obrane obavljaju ministar i zamjenik ministra suglasno. Zakonom o odbrani se, za obavljanje komandinih poslova u Ministarstvu odbrane, osniva Zajednička komanda Vojske Federacije. Zajedničkom komandom rukovodi i komanduje komandant, koji ima zamjenika komandanta iz drugog konstitutivnog naroda. Pravilnikom je utvrđeno da svaki pomoćnik ministra u FMO ima svoga zamjenika iz drugog konstitutivnog naroda i da će se pomoćnik ministra konsultovati sa zamjenikom pomoćnika po svim pitanjima koja se odnose na funkciju sektora. Navedenim Pravilnikom je propisano i da će se komandant Zajedničke komande konsultovati i koordinirati sa zamjenikom komandanta Zajedničke komande prije poduzimanja akcije prema svojim ovlastima u komandovanju, a koji su od vitalnog značaja za interese bilo kojeg konstitutivnog naroda u FBiH. Komandant i zamjenik komandanta Zajedničke komande **za svoj rad odgovorni su Vrhovnom komandantu Vojske Federacije, te ministru i zamjeniku ministra**.

Amandmanima na Ustav FBiH, u oktobru 2002. godine, **ukinuta je funkcija zamjenika ministra** kojom je promijenjena struktura upravljanja i rukovođenja u FMO, definisana Zakonom i Pravilnikom. Dana 31.03.2003. godine, ministar je donio Odluku o ovlastima rukovodećih službenika za potpisivanje pojedinačnih akata. Ovom Odlukom je, pored ostalog, propisano da će, u cilju neometanog funkcioniranja organizacionih jedinica Federalnog ministarstva obrane u sjedištu, **rukovodilac organizacione jedinice i njegov zamjenik parafirati sve akte koji će se dostavljati ministru obrane na potpis**, a akte za koje je ovlašten rukovodilac organizacione jedinice parafirati će njegov zamjenik u organizacionoj jedinici.

Na osnovu uvida u poslovanje FMO i VF, uzimajući u obzir činjenicu da Zakon o obrani FBiH, do vremena okončanja revizije, nije usklađen sa Ustavom FBiH, a također niti Pravilnik o unutarnjoj organizaciji (kojim treba da se osigura efikasno obavljanje poslova, racionalna organizacija rada i uspješno rukovođenje), uzimajući u obzir i činjenicu da nije donesen veliki broj provedbenih propisa koji proizilaze iz Zakona o obrani, konstatujemo da postojeća linija upravljanja i rukovođenja tokom 2003. godine nije bila adekvatna i da je pružila slobodan prostor za odvojeno funkcioniranje dvije komponente u FMO i VF.

Pojavljuje se problem nadležnosti i podvojenosti kada se transakcije vezane za jednu komponentu mogu obaviti bez saglasnosti druge komponente u suprotnosti sa Odlukom ministra o ovlastima rukovodećih službenika za potpisivanje pojedinačnih akata (utvrđeno intervjuom, uvidom u prepiske sektora sa ministrom, uvid u pojedine provedene transakcije iz ranijeg perioda za jednu komponentu bez parafiranja iz druge komponente).

Menadžment FMO i VF je odgovoran za uspostavu unutarnjeg nadzora, koji se provodi preko organizacionih i formacijskih jedinica u skladu sa Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i Zakonom o obrani. Provedenom revizijom utvrdili smo da postoji određeni nivo internih kontrola, ali da te kontrole **ne obezbjeđuju menadžmentu punu zaštitu imovine, sprečavanje i otkrivanje greške, kao i tačnost i potpunost računovodstvenih evidencija i pripremanje pouzdanih finansijskih izvješća**. Ilustracije radi navodimo da su se u 2003. godini **ponavljale nepravilnosti** na koje je skrenuta pozornost u prethodnom revizorskom izvješću kako je navedeno u poglavlju Osvrt na prethodnu reviziju..

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju revizorski tim je konstatovao nepravilnosti kod sistema internih kontrola: raspisivanje javnih oglasa se u prethodnom periodu vršilo odvojeno po komponentama i nije pokrivalo proračunsku godinu, cijene za iste artikle po komponentama u pojedinim slučajevima su bile različite, omjer raspodjele sredstava između Bošnjačke i Hrvatske komponente koji je potpisan 1997. godine, a obnovljen 1999. godine Privremenom odlukom o raspodjeli i raspolaganju novčanim sredstvima u FMO i VF u omjeru 2,3 : 1 ili 69,70 : 30,30, na bazi popisa stanovništva iz 1991. godine se ne poštuje. **Utvrđeno je da su ukupni rashodi i izdaci obje komponente u 2003. godini iznosili 267.255.780,20 KM. Po dogovorenom omjeru B.komponenta je trebala utrošiti 186.277.278,80 KM, a utrošila je 185.312.112,11 KM, pa debalans iznosi 965.166,69 KM.**

Osim nadzora koji je organizovan preko organizacionih jedinica u Ministarstvu obrane, postoji i Sektor glavne inspekcije, koji preko svojih odjeljenja vrši unaprijed utvrđeni nadzor kojeg odobrava Ministar sukladno Pravilniku o organizaciji, radu i ovlaštenjima Glavne inspekcije i vršenja inspeksijskog nadzora u svim segmentima funkcioniranja FMO i VF, a najviše kontrolu nižih organizacionih jedinica po svim segmentima: finansijski, pravni, organizacioni, nabavka, personalni, mobilizacijski, namjenska industrija.

Glavna inspekcija je u toku 2003. godine, **izvršila dodatnu kontrolu na osnovu revizorskog izvješća za 2002. godinu**. Poslije provedene kontrole **nalaze su prosljedili ministru. Nalazi Glavne inspekcije FMO i VF nisu prezentirani timu Ureda za reviziju budžeta F BiH, ali je prezentiran dokument Pregled stanja i osnovnih problema u funkcioniranju FMO i VF koji je poslan na ruke ministra 25.02.2003. godine u periodu kada je ministar postavljen na dužnost**. U navedenom dokumentu su **istaknuti osnovni problemi:** predimenzioniranost, netransparentnost, nepostojanje preko 100 propisa-zakona i podzakonskih akata, pravno nereguliran status profesionalnih vojnih osoba, stambena problematika i upravljanje nekretninama, nepoštivanje i neprovođenje odluka ministra, nesistematično vođenje personalne politike. **Kako je već navedeno u poglavlju Osvrt na prehodnu reviziju, postupanje po preporukama iz izvješća Glavne inspekcije, nije moglo imati uticaja na proračunsku 2003. godinu.**

Sistem internih kontrola posebno ne funkcioniše: po pitanju jedinstvene nomenklature evidentiranja stalnih sredstava kao i redovnog godišnjeg popisa koji se ne obavlja uopće ili se obavlja samo djelimično i ujedno omogućava eventualnu zloupotrebu nad raspolaganjem i rukovanjem imovinom (imovina se različito evidentira u H. i B. komponenti, a takođe i na nivoima vojnih uprava i Vojske Federacije), nezakonitosti kod obračuna plaća i nepostojanje personalnih dosijea za sve uposlene, neažurnost i sporost u dostavljanju i kompletiranju dokumentacije na relaciji vojnih jedinica, Komandi Korpusa, Zajedničke komande Vojske Federacije i Ministarstva, zbog čega dolazi do kašnjenja u knjigovodstvenom evidentiranju obveza, što za sobom povlači niz problema (nerealno prikazivanje rashoda i izdataka, obveza u vremenskom periodu u kojem su stvarno i nastale, neblagovremeno plaćanje istih, narušavanje računovodstvenih načela tačnosti, istinitosti, pouzdanosti, sveobuhvatnosti, blagovremenosti i pojedinačnog iskazivanje pozicija), nerealnost i netačnost

iskazivanja pojedinih pozicija u financijskim izvješćima u iskazima bilansa stanja, računa prihoda i rashoda kao i iskaza o godišnjem izvršenju proračuna.

Ilustracije radi navodimo primjer nefunkcioniranja interne kontrole u slučaju kada se vrši isplata plaće, naknade za odvojeni život i stanarine za lice kojem je radna knjižica zaključena 2000. godine.

U toku revizije su uočeni i primjeri kada je interna kontrola efikasno djelovala. Ilustracije radi navodimo primjer kada su otkrivene nezakonite radnje u radu sa blagajnom gdje je **utvrđena pronevjera 86.049,50 KM i pokrenut postupak protiv odgovornih.**

Preporuke menadžmentu:

- **da se pokrenu aktivnosti u cilju donošenja provedbenih propisa koji proizilaze iz Zakona o obrani F BiH, koji će biti kompatibilni sa najnovijim propisima koji se donose za nivo BiH,**
- **da se u poslovanju FMO i VF ojača sistem interne kontrole putem pisanih procedura, suštinski kvalitetnije kontrole financijske dokumentacije,**
- **da se izvrši popis nekretnina koje su na osnovu odluke Vlade RBiH date sa pravom korištenja i upravljanja Federalnom ministarstvu obrane i Vojski Federacije Bosne i Hercegovine, te da se ustroji evidencija istih, kao i potpuni nadzor;**
- **da se ustroje nadležnosti pojedinih sektora i službi u Ministarstvu (posebno sektor za logistiku, sektor za personal, sektor za pravne poslove i Sektor za MFP) po pitanju donošenja podzakonskih akata i obezbjeđenja jedinstvenog upravljanja proračunskim sredstvima na nivou cijelog Ministarstva i Vojske Federacije, što bi smanjilo nepotrebno trošenje istih,**
- **da se Uredba nabavke roba, usluga i ustupanja radova dosljedno provodi i objedini na nivou FMO i VF (B. i H. komponenta), radi efikasnijeg i transparentnijeg izvršenja proračuna.**

2. Sistem upravljanja proračunom

Proračunom Federacije za 2003. godinu («Sl. novine F BiH» broj 65/02) u razdjelu 13 planirana su sredstva odvojeno po ekonomskim kodovima za Federalno ministarstvo obrane u iznosu od **31.084.080 KM** i Vojsku Federacije **232.669.835 KM** što ukupno iznosi **263.753.915 KM**, a nakon odobravanja dodatnih sredstava za **kapitalne izdatke i granta od Vlade F BiH ukupno planirana sredstva iznose 268.568.551,58 KM.**

Planiranje se vrši na osnovu Politika i Procedura Sistema planiranja, programiranja, preračunavanja i izvršenja, koje su napisane zajednički za dvije komponente i na osnovu smjernica Ministarstva finansija.

Operativna jedinica FMO i VF, putem instalisanih radnih stanica (4 radne stanice) on line vezom, samostalno vrši unos podataka o stvorenim obvezama za Ministarstvo i za Vojsku Federacije i ispostavlja Trezoru zahtjeve za plaćanje.

U skladu sa Zakonom o izvršenju proračuna FBiH vršena je preraspodjela pojedinih rashoda i izdataka u FMO i VF tokom 2003. godine.

2.1. Prihodi ostvareni od zakupa i pružanja usluga u Domovima VF

Ukupno fakturisani vlastiti prihodi za FMO i VF u 2003. godini iznose **1.631.233,49 KM**, a odnose se na prihode po osnovu izdavanja pod zakup poslovnih prostora. Zakupnina za izdate poslovne prostore je evidentirana na osnovu zaključenih ugovora sa zakupoprimcima kojima se vršilo mjesečno fakturiranje.

Kroz Trezor (u glavnoj knjizi) je kao prihod od naplate zakupa evidentirano **924.523,40 KM**, a **ostatak kratkoročnih tražbina u iznosu od 706.710,09 KM revizorski tim ne može potvrditi iz razloga što u FMO i VF nemaju evidenciju o izvršenim uplatama.**

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju revizorski tim je konstatovao da je dodatni problem prouzrokovalo to što u potpunosti **ne postoji evidencija** građevinskih objekata (građevina) i poslovnih prostora, što **otežava evidenciju izdavanja i naplate istih.** Iz intervjua i predočene dokumentacije revizorski tim je utvrdio da se **čine naponi na ustroju evidencija o vlasništvu poslovnih prostora, izdavanju poslovnih prostora i naplati zakupnina za**

poslovne prostore (pozivi za savravanje, opomene pred raskid ugovora, formiranja komisija za sprovođenje postupka javnog nadmetanja, zapisnici sa otvaranja ponuda, javno oglašavanje, uputstvo o zakupu poslovnih prostorija FMO i VF, tužbe koje su pokrenute protiv korisnika prostora.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju također je utvrđeno da se **prihod ostvaren po osnovu pružanja usluga od rada Domova Vojske Federacije BiH na komercijalnoj osnovi, nije uplaćivao na Jedinствeni račun trezora. Ministar je donio odluku broj:10-03-39-242/03 od 10.03.2003. godine o prestanku rada Domova armije na komercijalnoj osnovi, koja nije ispoštovana, tako da u FMO i VF nemaju potpunu evidenciju o radu Domova i ostvarivanju prihoda u Domovima.** Na navedene usluge **nije se obračunavao porez na promet proizvoda i usluga**, što nije u skladu sa Zakonom o porezu na promet proizvoda i usluga (ugostiteljske usluge i usluge na zakupninu). U knjigovodstvenoj evidenciji FMO **ne postoji potpuna evidencija o naplaćenim uslugama** Domova Vojske Federacije. Također je odlukom 05-39-1229/03 od 09.05.2003. godine definisano da Sektor logistike vrši fakturisanje iznajmljivanja Domova VF BiH. Jedino u slučaju Doma VF Sarajevo je navedena odluka ispoštovana, dok za ostale Domove VF nije, mada same aktivnosti nisu prestale. Pojavljuju se slučajevi uplata sredstava na Trezor ovih vlastitih prihoda, kada u financijama nisu u stanju identifikovati uplate iz razloga što takvi prihodi nisu fakturisani, odnosno u knjigovodstvo FMO nisu dostavljene takve fakture pa iz navedenog proizilazi da je fakturisanje izvršio neko drugi van Sektora logistike FMO.

Problemi koji se pojavljuju od kada se prešlo na trezorski način poslovanja su još i **nemogućnost uvida u prihode koje ostvaruju specijalizovane jedinice (inženjerija i sl.) i prihode po ostalim osnovama (prodaja rashodovanih MTS, otpada i sl.)**. Za navedene vrste prihoda od prelaska na trezorski način poslovanja ne dostavljaju se fakture u knjigovodstvo FMO i ne postoje pisane procedure o načinu rada.

Sve navedeno, dodatno pojačava konstataciju da uvid u ostvarenje i naplatu vlastitih prihoda nije efikasan i da se u tom području mora ojačati rad internih kontrola i kompletno funkcionisanje FMO i VF, kroz pisane procedure usklađene sa zakonskim propisima.

Preporuka menadžmentu:

- **da se jačanjem internih kontrola, ustrojavanjem evidencija nekretnina, kontrolom nad aktivnostima Domova Vojske Federacije, prihodima koje ostvaruju specijalizovane jedinice, kao i onim koji se ostvaruju po ostalim osnovama ostvari potpuni nadzor nad vlastitim prihodima sukladno sa Zakonom o trezorun F BiH i Uputstvom o izvršenju Proračuna sa Jedinствenog računa trezora.**

2.2. Rashodi

Rashodi i izdaci FMO i VF iskazani su u finansijskim izvješćima u ukupnom iznosu od **268.505.770,30 KM**, što je u odnosu na planirani iznos od **268.568.551,58 KM** manje za **0,02%** ili **62.781,28 KM**.

Međutim, konstatovano je da je FMO i VF više stvorila obveza u odnosu na sredstva odobrena Proračunom za 2003. godinu, u iznosu od 1.486.996,72 KM (od čega 208.028,42 KM za FMO i 1.278.968,30 KM za VF), što nije u skladu sa Zakonom o proračunima u F BiH i Zakonom o izvršenju proračuna za 2003. godinu. Navedeni iznos faktički **predstavlja prekoračenje proračuna za 2003. godinu**. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju revizijski tim je utvrdio da: prilikom plaćanja nisu utvrđeni kriteriji prioriteta i da su se u pojedinim slučajevima **plaćale obveze prema dobavljačima iz ranijih godina**, ne vodeći pri tome računa o usvojenom proračunu za 2003. godinu. Treba istaći da je sa danom **31.12.2003. godine FMO i VF ostalo raspoloživih sredstava 1.549.778 KM**, koja su preraspodjelom po pozicijama mogla biti raspoređena, tako da je se iskazivanje deficita moglo izbjeći. O navedenom postoji dopis ministra upućen Vladi FBiH, u kojem se sve to objašnjava. Ne možemo potvrditi navedeno prekoračenja iz razloga što još postoji i **503.122,23 KM neknjiženih obveza na dan 31.12.2003. godine** (detaljnije objašnjeno u poglavlju obveza).

Bruto plaće i naknade su ostvarene u iznosu od **182.802.928 KM**, a odnose se na: neto plaće, plaće VDI (vojna diplomatska izaslanstva), ostale naknade plaća (isplate po osnovu Odluke Vlade broj 116/03), porezi na plaće i doprinosi.

U 2003. godini, koja je predmet revizije, nije donešen Zakon o službi u Vojsci Federacije, kojom bi se regulisali sustav, služba, popuna, školovanje, proizvodjenje u činove, unapređenja i druga stanja i pitanja vezana za službu u Vojsci Federacije.

Uvidom u personalnu evidenciju i obračun plaća FMO i VFBiH, revizorski tim konstatuje da se isti vode i obračunavaju odvojeno za bošnjačku i hrvatsku komponentu, a personalni dosijei uposlenih su smješteni na dvije lokacije, u Sarajevu i Mostaru. Uvidom u obračun plaća revizorski tim je utvrdio da se prilikom obračuna istih koristi različit softver za H. i B. Komponentu.

Na osnovu izvršenog uvida u personalne dosijee H.komponente, utvrdili smo da isti ne postoje za sve uposlene, a identifikovali smo i isplatu plaće za lice kojem je zaključena radna knjižica 2000. godine i izdato rješenje o prestanku radnog odnosa. S obzirom da su u FMO i VF u 2003. godini primjenjivali Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta FMO i Organizacijsko-formacijsku struktura VF, koji nisu sukladni sa Odlukom Predsjedništva BiH o smanjenju broja uposlenih u Ministarstvu i Vojsci Federacije, dajemo sljedeći:

Pregled prosječnog broja uposlenih, po doprinosima u 2003. godini u odnosu na planirani:

O P I S	Planirano Predsjedničkom odlukom			Prosječan broj uposlenih u 2003. godini, a na osnovu platnih spiskova		
	B doprinos	H doprinos	Ukupno	B doprinos	H doprinos	Ukupno
Federalno minist.obrane	878	382	1.260	966	372	1.338
Vojska FbiH	9.200	4.000	13.200	8.918	4.063	12.981
O P I S				B doprinos	H doprinos	Ukupno(u %)
Prosječan višak/manjak uposlenih u 2003. godini po doprinosima u FMO =>				88	-10	78 (više 6,2 %)
Prosječan višak/manjak uposlenih u 2003. godini po doprinosima u VF =>				-282	63	-219 (manje 1,7 %)
Prosječan višak/manjak uposlenih u 2003. godini po doprinosima u FMO i VF =>				-194	53	-141 (manje 1 %)

Na bazi prosječnog stanja broja uposlenih na kraju mjeseca u toku 2003. godine u FMO je bilo uposleno 1.338 radnika, što je u odnosu na proračunom planirani broj 1.260 **uposlenih više za 6,2 %**.

Na bazi prosječnog stanja broja uposlenih na kraju mjeseca u toku 2003. godine u Vojsci Federacije je bilo uposleno 12.981 uposlenih, što je u odnosu na proračunom planirani broj 13.200 **uposlenih manje za 1,7 %**.

Plaće u FMO i Vojsci Federacije su isplaćivane **na osnovu Privremenog pravilnika** o plaćama i drugim novčanim primanjima profesionalnih vojnih osoba, službenika i namještenika Federalnog ministarstva obrane i Izmjenama i **dopunama navedenog Pravilnika koji nisu usklađeni sa Zakonom o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave, Zakonom o obrani i Kolektivnim ugovorom za službenike organa uprave.**

Ovim Pravilnikom propisuju se: **osnovica za obračun plaće 130 KM umjesto 100 KM**, korekcija koeficijentata u FMO ukoliko djelatnik nema potrebnu stručnu spremu od 10 i 20 %, izračunavanje koeficijenta za obračun plaće pripadnika Vojske Federacije kao aritmetičku sredinu između osobnog i formacijskog čina, **povećanje plaće 0,60 % za svaku navršenu godinu mirovinskog staža umjesto 0,50 %, položajni dodatak od 3 % do 9 % umjesto 5 %.**

Nesklad istog ima za posljedicu enormno veće izdatke za plaće FMO i VF, od pripadajućih koje su propisane naprijed navedenim propisima, obzirom da se radi o proračunskim korisnicima koji su u 2003. godini imali ukupno prosječan broj 14.319 uposlenih.

Revizijski tim, da bi ukazao menadžmentu FMO i VF na neophodnost usklađivanja istog sa Zakonom o radnim odnosima, Kolektivnim ugovorom za službenike organa uprave i sudske vlasti u FBiH i Zakonom o obrani, daje sljedeća dva primjera do kojih smo došli analitičkim metodama.

Primjer 1:

Ukupno povećanje plaća u 2003. godini, u FMO i VF, kada se za svaku navršenu godinu mirovinskog staža obračunavalo 0,60 % iznosi 10.428.596,61 KM, dok bi ovo povećanje iznosilo 8.690.497,18 KM da je se za

svaku godinu penzijskog staža obračunavalo 0,50 %. **Neto razlika od 1.738.099,44 KM, odnosno bruto razlika u iznosu od 2.936.864,87 KM predstavlja trošak plaća FMO i VF u 2003. godini, koji nije isplaćen u skladu sa zakonskim i ostalim propisima, za koji iznos su ukupni troškovi ovih budžetskih korisnika mogli biti manji.**

Primjer 2:

Prema čl.205. Zakona o obrani, Vlada Federacije BiH je trebala na prijedlog ministra obrane da utvrdi poslove i zadatke službenika i namještenika na koje bi se primjenjivalo povećanje plaće u iznosu od 30 %. Pravilnikom koji se primjenjivao u FMO i VF u 2003. godini ovo povećanje plaće je dato svim uposlenim FMO i VF kroz uvećanje osnovice od 30 %. Analitičkom metodom se dobije vrijednost (da za 1.000 uposlenih, sa najnižim koeficijentom 3, bez ijedne godine minulog rada, koji objektivno nisu trebali da imaju ovo povećanje plaće ($3 \times 30 \text{ KM} \times 12 \text{ mjeseci} \times 1,689699 \times 1.000 \text{ uposlenika} = 1.824.874,92 \text{ KM}$).

Dakle, zaključujemo sljedeće: da je menadžment FMO i VF postupio po preporukama Ureda za reviziju proračuna, i da je u saradnji sa Vladom FBiH propisao radna mjesta koja imaju pravo na povećanje plaće od 30 %, mogao je na svakih 1.000 uposlenika kojim ovo pravo objektivno ne pripada uštediti minimalno 1.824.874,92 KM, za koji iznos su troškovi ovih budžetskih korisnika mogli biti manji.

Uvidom u obračun plaća FMO i Vojske Federacije utvrdili smo da je za 77 osoba, (za koje ne možemo potvrditi da su se nalazile u radnom odnosu), tokom 2003. godine ukupno isplaćeno u neto iznosu 380.120,70 KM, odnosno 642.289,57 KM u bruto iznosu, «zaostalih» plaća. Na osnovu raspoloživih informacija i prezentirane dokumentacije, revizorski tim konstatuje da se radi o bivšim pripadnicima Vojske Federacije koji su Odlukom Ministra FMO broj: 13-01-51/02, od 04.02.2002. godine, (zbog svođenja pripadnika VF-hrvatska komponenta u mjesecu januaru 2002. godine, na prijavljeni broj od 7.225 pripadnika), skinuti sa platnog spiska FMO i VF i za koje se, kako je Odlukom rečeno trebala izvršiti odjava putem rješenja o prestanku djelatne službe ili obrasca za odjavljivanje – K2-a.

Revizorskom timu su prezentirani spiskovi od 246 ljudi, za koje odgovorne osobe izjavljuju da im nije kompletirana dokumentacija o prestanku radnog odnosa, od čega je 115 njih tokom 2002. i 2003. godine otišlo u mirovinu nakon što im je FMO i VF isplatila sve «zaostale plaće» do dana umirovljenja (a 90 % njih je dobilo i otpremninu za odlazak u penziju). Ove isplate su izvršene na temelju rješenja komisije PIO/MIO i rješenja ministra. Revizorski tim raspolaže sa saznanjima da su ovakve isplate nastavljene i u 2004. godini.

Uvidom u dokumentaciju, revizorski tim je došao do saznanja da **postoji problem refundiranja bolovanja** od zavoda zdravstvenog osiguranja, preko 42. dana (H.komponenta) u iznosu od 211.996,85 KM. Za postojanje ovog problema dio odgovornosti snosi i ministarstvo jer prima doznake za bolovanje koje zavodi zdravstvenog osiguranja ne mogu identifikovati. Pored ovih postoje i drugi problemi kao što su: nemogućnost refundiranja bolovanja od strane zavoda jer iste nisu planirali za 2003. godinu, unutar jednog kantona nisu jednoobrazne doznake za bolovanje, traženje da se na doznaku za bolovanje potpiše djelatnik da je primio naknadu mada se uz dokumentaciju prilaže i obračunski listić potpisan i ovjeren, na kojem se vidi banka i broj tekućeg računa na koji je izvršena isplata naknade, koji nisu odgovornost ministarstva i za čije rješavanje je potrebno uložiti dodatni napor i ostvariti saradnju sa zavodima zdravstvenog osiguranja.

Naknade troškova zaposlenim su ostvarene u ukupnom iznosu od 26.719.188 KM. Odnose se na naknade za prevoz, troškovi smještaja, naknade za odvojeni život, naknade za topli obrok, naknade za terenski rad (demineri), regres, otpremnine zbog odlaska u mirovinu, pomoć u slučaju smrti, naknade za bolovanje, porez na dodatna primanja, naknade novčanih primanja (plaće regruta).

Naknada za prevoz na posao i sa posla iskazana je u iznosu 1.259.139,20 KM. U FMO postoje četiri vrste prevoza, i to: prevoz službenim motornim vozilima, organizovani prevoz angažovanjem komercijalnih prevoznika, organizovani prevoz angažovanjem vlastitih vojnih kapaciteta i pojedinačni prevoz koji zahtijeva novčanu naknadu.

Kod naknada za prevoz uposlenih koje se odnose na kupovinu kupona od KJKP GRAS revizorski tim je konstatovao da je ugovor sačinjen neposrednom pogodbom u paušalnom iznosu od 55.000 KM mjesečno. Iz intervjua i prezentirane dokumentacije je utvrđeno da pojedinačna cijena po jednom korisniku na ovakav način ugovorena iznosi 18 KM, a da ista cijena u slobodnoj prodaji iznosi 44 KM. Po preporukama Ureda za reviziju poslovanja za 2002. godini u kojim je rečeno da se preispita ovakav način nabavke kupona od KJKP GRAS obezbijedena je Saglasnost ministarstva finansija i Ponuda u kojoj je za broj korisnika od 3.001 do 3.500 ponuđena cijena od 55.000 KM mjesečno.

Uvidom u dokumentacije revizorski tim je utvrdio nezakonitu isplatu odvojenog života i stanarine za lice kojem je radni odnos prestao 01.05.2000. godine i kod kojeg je zaključena radna knjižica.

Izdaci za materijal i usluge ostvareni su u 2003. godini, u iznosu od 54.255.520 KM, a što se odnosi na: putne troškove, izdatke za energiju, izdatke za komunalne usluge, nabavku materijala, izdatke za usluge prevoza i goriva, unajmljivanje imovine i opreme, izdatke za tekuće održavanje, izdatke osiguranja i ugovorene usluge.

Vežano za izdatke za materijal i usluge revizorski tim iznosi opću konstataciju: da postoji neažurnost i sporost u dostavljanju i kompletiranju dokumentacije na relaciji vojnih jedinica, Komadni korpusa, Zajedničke komande VF i Ministarstva zbog čega dolazi do kašnjenja u knjigovodstvenom evidentiranju obveza, što sa sobom povlači: nerealno prikazivanje rashoda i izdataka u vremenskom periodu u kojem stvarno i nastali, neblagovremenog plaćanja istih, narušavanje računovodstvenih načela, nerealnost i netačnost iskazivanja pojedinih pozicija u finansijskim izvješćima u iskazima računa prihoda i rashoda kao i iskaza o godišnjem izvršenju proračuna.

Uvidom u putne troškove, revizorski tim je uočio pojavu da se izvješća o obavljenom službenom putovanju uopće ne pišu, te s obzirom da iznos ovih troškova predstavlja značajan iznos od 3.002.411,00 KM, u budućem periodu navedenu nepravilnost trebali bi ukloniti.

U okviru nabavke materijala **najznačajniji trošak je nabavka hrane za koju je tokom 2003. godine utrošeno 15.009.519 KM**. Uvidom u dokumentaciju vezanu za raspisivanje tendera, revizorski tim je utvrdio da se isti provodili odvojeno po komponentama, te da su postojali slučajevi odstupanja cijena za iste artikle. Također smo konstatovali i **nabavke luksuznih roba**, od pojedinih dobavljača, koje uopšte nisu bile predviđene ugovorom. Sve ovo nas upućuje na nedovoljno funkcioniranje sistema internih kontrola koje su direktna odgovornost menadžmenta FMO i VF.

Unajmljivanje imovine i opreme je ostvareno u iznosu od **407.728 KM**. Odnosi se na: unajmljivanje prostora i zgrada, unajmljivanje stanova i unajmljivanje opreme.

Uvidom u dokumentaciju odabranu sistemom uzorka utvrđeno je da je na unajmljivanju prostora i zgrada najvećim dijelom knjižen porez na usluge koji je plaćan po osnovu izdatih poslovnih prostora, a drugi dio se odnosi na unajmljivanje poslovnih prostora i zgrada kao na primjer unajmljivanje prostora od PS «VITEZIT» za skladištenje neperspektivnog naoružanja.

Uvidom u sklopljene ugovore o zakupu stanova za predstavnike tima «Dakot» Republike Turske, a prema Sporazumu o vojnoj saradnji između Republike Turske i FBiH utvrdili smo da se isti ne plaćaju redovno, te iz tog razloga dolazi do čestog otkazivanja ugovora o zakupu.

Uvidom u dokumentaciju koja se odnosi na usluge medija u ukupnom iznosu od 184.922,00 KM. Dio koji se odnosi na nabavku dnevne štampe utvrđeno je da je, kako je fakturisano, za kvaratal (I+II+III mjesec) od dobavljača «Opresa» Sarajevo nabavljeno dnevne štampe za 8.553,00 KM (razne dnevne novine Oslobođenje, Avaz, Jutarnje novine, Nezavisne novine, Slobodna dalmacija, Jutarnji list, Dnevni list itd.), a od dobavljača «National Holding» Ljubuški za 11.600,00 KM, kako je fakturisano, za mjesec IV+V dnevne novine Dnevni list. Smatramo da ovdje postoji prekomjerna količina kupljenog Dnevnog lista u količini mjesečno 5.800 komada. Ovaj navod upućuje na nekontrolirano trošenje i moguće zloupotrebe.

Grantovi pojedincima su ostvareni u iznosu od 1.250.000 KM. Na osnovu Odluke Vlade FBiH, broj 116/03 od 17. travnja 2003. godine odobrena su sredstva u iznosu od 1.250.000 KM, iz Proračuna F BiH za 2003. godinu, za 506 vojnika kojima je na osnovu odluka Civilnog zapovjednika (u razdoblju od 1997 – 2001. godine) prestala djelatna služba. (Ovim rješenjima imenovanim su se priznala prava na naknadu radi odlaska u penziju, u visini plaće za prosinac 1996. godine, do trajnog regulisanja prava na mirovinu) Sredstva su se isplatila u 6 rata, u skladu sa Vladinom odlukom. Uvidom u dokumentaciju, vezanu za isplate navedenih sredstava revizijski tim je utvrdio da ova sredstva nisu bila dovoljna (jer je kod uplate prve rate bio obračunat i greškom plaćen porez od 50 %). Po Odluci Vlade nedostatak sredstava u iznosu od 98.670 KM je isplaćen iz proračuna VF, pa je tako za ovu namjenu ukupno utrošeno 1.348.670 KM.

Preporuka menadžmentu:

- **da se uskladi Pravilnik o plaćama i drugim novčanim primanjima profesionalnih vojnih osoba, službenika i namještenika FMO sa Zakonom o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u F BiH i da do njegovog usklađivanja primjena istog bude jedinstvena na nivou cijelog Ministarstva i Vojske Federacije (H. i B. komponenta),**

- da se ustroji jedinstvena personalna evidencija uposlenih u Ministarstvu i Vojski Federacije (za Bošnjačku i Hrvatsku komponentu) u skladu sa važećim zakonskim propisima i da se formira jedinstvena baza podataka za obračun plaća i jedinstveni obračun plaća za FMO i VF,
- da menadžment FMO i VF preispita osnovanost isplata «zaostalih» plaća tokom 2003. godine za 77 osoba i na osnovu konstatovanog stanja poduzme adekvatne mjere za rješavanje nastale situacije, vodeći računa o odgovornosti nad povjerenim javnim sredstvima.
- da se dosljedno primjenjuje Zakon o proračunima u F BiH u dijelu koji odnosi na izvršenje izdataka do odobrene visine i za odobrene namjene,
- da se nabavka roba, usluga i ustupanje radova vrši jedinstveno za cijelo FMO i VF i u skladu sa zakonskim propisima,
- da se donesu procedure o načinu kretanja dokumentacije, posebno uzimajući u obzir specifičnost organizacije FMO i VF, kao i prelazak na trezorski način rada,
- da se u skladu sa članovima 205. i 208. Zakona o obrani, utvrde radna mjesta koja zahtijevaju posebne uslove rada za koja se predviđa uvećanje visine osnovice za obračun plaća i uvećanje mirovinskog staža, za koja će na prijedlog ministra obrane, Vlada Federacije dati suglasnost,
- da se pravdanje izdataka za službena putovanja vrše u skladu sa Uredbom o naknadama za putne troškove,
- da se preispita opravdanost količina nabavke štampe, kako u FMO tako i u jedinicama.

3. Stanje imovine, novčanih sredstava, tražbina, obveza i izvora sredstava

3.1. Imovina

U finansijskom iskazu bilansu stanja na dan 31.12.2003. godine na poziciji stalnih sredstava, uključujući povećanja i smanjenja istih u toku godine u Ministarstvu i Vojski Federacije je iskazano sljedeće stanje:

Redbr.	Vrsta stalnih sredstava	Stanje 31.12.2002.g.	Povećanje u 2003. god.	Ispravka Vrijednosti	Sadašnja vr. 31.12.2003.g.
1.	Zgrade	798.121,21	226.691,16		1.024.812,37
2.	Stanovi	279.747,30	99.557,45		379.304,75
3.	Namještaj	1.579.400,77	16.677,50		1.596.078,27
4.	Kompjuterska oprema	2.198.509,26	320.087,21		2.518.596,47
5.	Oprema za prenos podataka	1.953.603,86	14.045,00	162.549,98	1.805.099,48
6.	Ostale uredske mašine	94.035,47	5.493,39	65.707,22	33.821,64
7.	Motorna vozila	92.926,14	551.528,46		644.454,60
8.	Poljoprivredna motorna vozila	1.505,00			1.505,00
9.	Ostala prevozna oprema	432,80			432,80
10.	Biblioteka	46.433,00	1.200,00		47.633,00
11.	Djela likovne umjetnosti	2.500,00			2.500,00
12.	Elektronska oprema	13.898,98	175.271,64		189.170,62
13.	Fotografska oprema	3.390,00			3.390,00
14.	Medicinska oprema	14.300,00			14.300,00
15.	Stroj.ured.alati	46.861,11	32.969,20	5.137,01	74.693,30
16.	Ugrađena oprema	128.854,65	603.229,03	7.123,72	725.059,96
17.	Inventar	190.513,63	52.033,10		242.547,03
18.	Mehanička oprema	173.993,00			173.993,00
19.	Vojna oprema	8.680,00	254.357,57		263.037,57
20.	Sredstva u pripremi	1.994.645,34	1.110.102,31		3.104.747,65
	UKUPNO:	9.622.351,92	3.464.643,32	240.417,33	12.846.577,91

Kao što se vidi iz prethodne tabele u toku 2003. godine izvršena je i evidentirana nabavka stalnih sredstava u iznosu od 3.464.643,32 KM u skladu sa Uredbom o nabavci roba, usluga i ustupanju radova. Izvršen je uvid u najinteresantnije grupe nabavki zbog njihove visine kao što su nabavka zgrada, komputera, vozila, elektronska oprema, ugrađena oprema i sredstva u pripremi. Struktura i iznos nabavke stalnih sredstava vidi se iz kolone

povećanje sredstava u 2003. godini. Nabavka kompjuterske opreme odnosi se na projekat IPTIS nabavke i izgradnje koja je predviđena dugoročnim planiranjem, nabavka motornih vozila se odnosi na nabavku specijalnih vozila za prevoz hrane, a ugrađena oprema i sredstva u pripremi se odnose na adaptaciju zgrada. Navedene nabavke su izvršene sukladno procedurama o javnim nabavkama.

Komisija za popis koja je formirana Naredbom ministra u skladu sa Uputstvom ministra broj: 13-03-45-2169/03 od 08.10.2003. godine je izvršila popis i izvjestila ministra o izvršenom popisu u kojem je ukazala na nedostatke u FMO i VF a koje se odnose na: nepostojanje evidencija MS na upotrebi po sektorima, sredstva u FMO nisu obilježena niti postoji evidencija brojeva, pojedina MS koja imaju iste karakteristike vode se pod više nomenklature oznaka, pojedina MS ne posjeduju tehničke knjižice, kretanje MS bez prateće dokumentacije. **Komisija za popis nije izvršila usaglašavanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem stalnih sredstava.**

Ministarstvo ne vodi evidenciju stalne imovine u uredima vojnih izaslanika u inozemstvu imenovanih ispred FBiH.

Po preporuci iz prethodnog Izvješća o obavljenoj reviziji, obezbijedena je suglasnost Vlade FBiH da se u saradnji sa Zavodom za računovodstvo i reviziju riješi problem evidencije i popisa stalnih sredstava u FMO i VF, kako bi se obezbijedila knjigovodstvena evidencija sukladno Zakonu o računovodstvu, Uredbom o računovodstvu proračuna FBiH, Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna u FBiH, Računovodstvenim standardima i Računovodstvenim načelima u FBiH.

Stanovi za koje je uplaćen avans u Tomislavgradu i Čapljini su još u sporu. Postoje ugovori sklopljeni sa izvođačima, ali nedostaje odluka o nabavci istih. Iz navedenog revizorski tim nije mogao utvrditi namjenu za koju su stanovi ugovoreni, pa stoga ne može potvrditi opravdanost sklapanja ovog ugovora.

Sporna je i izgradnja stambene zgrade u Mostaru, koja je izgrađena na prostoru zgrade koja je tu prije postojala. Na stanove koji su bili u zgradi koja je postojala prije izgradnje nove zgrade javili su se prijeratni nosioci stanarskog prava. Njih petnaest su podnijeli kolektivnu tužbu protiv FMO za vraćanje stanova u posjed.

Preporuka menadžmentu:

- da se u skladu sa Uredbom o računovodstvu proračuna ustroji jedinstvena evidencija stalnih sredstava na nivou Ministarstva i Vojske Federacije, sukladno Zakonu o računovodstvu, Uredbom o računovodstvu proračuna F BiH, Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna u F BiH, Računovodstvenim standardima, Računovodstvenim načelima u F BiH i suglasnosti Vlade FBiH,
- da se peispita opravdanost sklapanja ugovora za kupovinu stanova u Tomislavgradu i Čapljini i riješi status spornih stanova za koje nedostaje odluka,
- da se ubrza rješavanje nastale situacije oko izgradnje stambene zgrade u Mostaru, jer je u toku tužba protiv FMO u kojoj je iskazan odštetni zahtjev u iznosu od 900.000 KM.

3.2. Kratkoročne tražbine

Ukupne kratkoročne tražbine na dan 31.12.2003. godine iskazane su u iznosu od 5.221.771,76 KM. Struktura navedenih tražbina je sljedeća:

potraživanja iz ranijih godina za isporučenu robu i usluge	3.079.331,85 KM
potraživanja po osnovu izlaznih faktura iz 2003. godine	1.631.233,49 KM
potraživanje po osnovu bolovanja preko 42 dana	211.996,85 KM
potraživanja po osnovu akontacija po putnim nalogima	27.318,00 KM
potraživanja po osnovu avansa	270.451,57 KM
potraživanja od fizičkih lica	1.440 KM
UKUPNO:	5.221.771,76 KM

Tražbine u iznosu od 3.079.331,85 KM iz ranijih godina se odnose na tražbine za bolovanja i izdavanje pod zakup prostora. Specifikacije dospjelih tražbina su dostavljene logistici koja ih je prosljedila pravobranilaštvu na dalji postupak.

Tražbine u iznosu od 1.631.233,49 KM odnose se na tražbine po osnovu ispostavljenih faktura za mjesečne zakupnine izdatih poslovnih prostora u 2003. godini. Popis navedenih tražbina nije izvršen na dan 31.12.2003. godine i za iste nije usuglašeno knjigovodstveno i stvarno stanje utvrđeno popisom, **tako da se iskazana stanja od strane revizorskog tima ne mogu potvrditi.** Revizorskom timu je prezentirana dokumentacija o fakturiranom zakupninama, a evidencija o naplaćenim nije. Tražbine prema zakupoprincima se ne zatvaraju.

Tražbine za unaprijed plaćenu robu i usluge iskazane su u iznosu od 270.451,57 KM i iste se odnose na uplaćene avanse za izvođenje radova na sanaciji zgrada. Najvećim dijelom avansi su uplaćeni na temelju sklopljenih ugovora sa dobavljačima koji su odabrani putem javnog nadmetanja sukladno sa Uredbom o nabavci roba, uslugama i ustupanju radova.

Na dan 31.12.2003. godine popis navedenih tražbina nije izvršen, tako da se stanje istih od strane revizorskog tima ne može potvrditi.

3.3. Financijski odnosi sa drugim povezanim jedinicama

Za tražbine po osnovu datih pozajmica u iznosu od 750.000,00 KM, koje su bile predmet prethodnog revizorskog izvještaja, revizorski tim je uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrdio da je po osnovu pozajmice PS "Vitez" u iznosu od 500.000 KM pokrenut sudski spor pred Kantonalnim sudom u Sarajevu 27.01.2003. godine. Iznos je iskazan na poziciji tražbina od organizacija 161211.

Po pitanju drugog dijela u iznosu 250.000 KM koji se odnosi na Upravu za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Travnik napravljen je Aneks ugovora 14.08.2001. godine kojim je vraćen dio uplaćenih sredstava od 55.555,25 KM, koja je Uprava za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata uplatila FMO na ime vraćanja pozajmice kao dijela od 250.000 KM. Zbog nemogućnosti vraćanja cjelokupne pozajmice, od strane Uprave za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata, FMO je primljeni iznos od 55.555,25 KM vratila, a predmetni prostor anexom ugovora preuzela u posjed. Uknjižba predmenog prostora trenutno nije moguća iz razloga što još nije izvršeno etažiranje i uplanjenje zgrade u Vitezu. Iz tog razloga ova pozicija u knjigovodstvu nije zatvorena i iskazana je na poziciji tražbina od organizacija 161211.

3.4. Kratkoročne obveze

Uvidom u bilansne pozicije Konsolidovanog Bilansa stanja FMO i VF, iskazane obveze na dan 31.12.2003. godine iznose 126.426.990,85 KM i struktura istih je sljedeća:

Obveze prema dobavljačima iz 2002. godine	12.073.758,79 KM
Obveze za neto plaće iz 2001. godine	31.931.828,29 KM
Obveze za poreze i doprinose iz 2001. godine	59.654.365,99 KM
Obveze za neto plaće za 12/03	8.034.949,07 KM
Obveze za poreze i doprinose za 12/03	5.718.436,17 KM
Obveze za naknade zaposlenim za 12/03	1.380.538,43 KM
Obveze za naknadu bolovanja i redovne naknade	1.773.176,51 KM
Obveze za regres iz 2002. godine	5.753.600,00 KM
Obveze za regres za vojno diplomatska izaslanstva za 2003. godinu	1.050,60 KM
Obveze po osnovu internih transakcija (nisu zatvorene 31.12.2003.)	105.287,00 KM
UKUPNO:	126.426.990,85 KM

Obveze prema dobavljačima su iskazane u iznosu od 12.073.758,79 KM i najveći dio ovih obaveza se odnose na plaćene obveze po osnovu nabavke materijala (hrana i intendantska oprema), komunalne usluge i usluge održavanja sredstava i opreme koje će u redovnoj proceduri biti zatvorene.

Veliki problem, koji se pojavljuje već niz godina je pojavljivanje faktura iz ranijeg perioda. **Dosta takvih problema se pojavljuje zbog nefunkcioniranja procedura.**

Računovodstvo FMO i VF je unosilo pristigle obveze za plaćanje, za poslovnu 2003. godinu sve do 13.02.2004. godine. Sa ovim datumom višak rashoda nad prihodima, odnosno "Deficit" FMO i VF iznosi 1.486.996,72 KM. Međutim, nakon 13.02.2004. godine u FMO i VF pojavilo se dodatnih 503.122,23 KM obaveza, a koje se odnose na:

- neknjižene obveze nastale u periodu 1996-2002 godina u iznosu od 246.642,47 KM,
- neknjižene obveze nastale u 2003. godini u iznosu od 59.925,36 KM,
- specifične obveze kojima su materijalne liste iz 2003. i 2004. godine, a fakture i narudžbenice iz 2004. godine u iznosu od 196.554,40 KM.

Navedeni pokazatelji postaju još ozbiljniji ako uzmemo u obzir da spisak ovih neknjiženih obveza nije konačan i da nema realne procjene koliko se još ovakvih faktura nalazi po ladicama odgovornih službenih osoba. Takav način jako otežava rad Sektora za FMP i inače poslovanje FMO i VF. Smatramo da se u takvim slučajevima moraju poduzeti energičnije mjere i izvršiti pokretanja odgovornosti. Ovo sve pokazuje nepostojanje adekvatnog sistema internih kontrola.

Preporuka menadžmentu:

- **da se izvrši popis tražbina i obveza i poduzmu adekvatne mjere po pitanju evidentiranja istih kako bi se izvršila ispravka knjiženja sa kratkoročnih na dugoročne za koje je to potrebno, a samim tim i obezbijedila naplata tražbina kao i stvaranje samo planiranih obveza.**

4. Postupanje u skladu sa Uredbom o javnim nabavkama

Tim Ureda za reviziju je posebnu pažnju posvetio sukladnosti vršenja nabavki sa Uredbom o javnim nabavkama. Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da se dio javnih nabavki vršio sukladno ugovorima, koji su sklopljeni u prethodnom periodu, kada se odabir dobavljača vršio odvojeno po komponentama, ali i tada javnim oglašavanjem i odabirom najpovoljnijeg dobavljača. Za drugi dio je utvrđeno da se vršio jedinstven odabir na nivou FMO i VF. Ilustracije radi, a radi potpunije slike navodimo neke primjere:

U toku revizije je utvrđeno da je dio nabavki vršen bez narudžbenica pa se pojavljuju slučajevi starijih faktura od narudžbenica jer su narudžbenice naknadno izdate što je u suprotnosti sa Zakonskim propisima i Uputstvom o načinu rada Trezora, kao i slučajeva nabavke bez narudžbenica kada je Vlada retroaktivno pokrila do 4.400.000,00 KM. Federalno ministarstvo finansija je Odlukom broj 609/2003 od 20.11.2003. godine skinulo zabrane za unos faktura bez narudžbenica, za obaveze FMO i VF nastale bez prethodno izvršene rezervacije na osnovu narudžbenica u razdoblju 05.04.2003. godine do 30.09.2003. godine.

Kako je u poglavlju rashoda navedeno utvrđeni su primjeri nabavke istih artikala po različitim cijenama po komponentama i odvojen proces nabavki po komponentama.

Organizovanje prevoza angažovanjem komercijalnih prevoznika iskazano su u iznosu od 4.247.135,82 KM vršeno je izborom najpovoljnijeg ponuđača raspisivanjem javnog oglasa odvojeno za B.i H. komponentu i isti ne pokrivaju proračunsku godinu.

Uvidom u dokumentaciju koja je vezana za nabavku lož ulja Tim Ureda za reviziju je utvrdio da se poslije odabira najpovoljnijeg ponuđača i sklapanja ugovora vršilo sklapanje ANEXA UGOVORA na temelju kojih se uvećava ugovorena cijena. Ilustracije radi navodimo primjer nabavke istog od firme «VIS PANDA» VISOKO gdje je prva ugovorena cijena od 0,888 KM po litru jednim ANEXOM komisijski uvećana na 0,95 KM po litru (uvećavanje poreza na promet) i drugim ANEXOM komisijski uvećana na 1,10 KM po litru (uvećanje carinske stope).

Kod kontrole utroška pogonskog goriva utvrđeno je da se isto troši na temelju internih Uputa FMO, putnim radnim listama, obrascima MP-3 i obrascima MP-4 i na ovaj način se trostrukom kontrolom vodi evidencija utroška za svakog djelatnika ili MTS pojedinačno. Prilikom sklapanja ugovora sa dobavljačima i davateljima usluga pored najpovoljnijih ponuda odabrane su još 2-3 ponude da bi se izbjegao problem nemogućnosti nabavke. U pojedinim slučajevima nije se vršila nabavka od najpovoljnijih dobavljača koji su odabrane putem javnog tendera i odabrani su isporučitelji koji su najbliži rasporedu jedinica VF BiH zbog manjih troškova popune kao na primjer Šuica-Zovko je jeftinija od cijena koje isporučuje Petrol-Ljubuški ali postrojbi iz Glamoča rentabilnije je da popunu izvrši u Glamoču jer odlazak i povratak do Šuica-Zovko je neisplatan zbog velike udaljenosti te fiksnih i drugih troškova na motornom vozilu koje vrši popunu.

Kod uvida u nabavku stalnih sredstava kod odabira dobavljača za nabavku kompjuterske opreme, vozila, ugrađene opreme, sredstava u pripremi utvrđeno je da je Uredba o nabavci roba, usluga i ustupanju radova provedena dosljedno.

5. Računovodstvo i IT sistem

Računovodstveni sistem i organizacija istog na nivou Ministarstva i Vojske Federacije **nisu organizovani jedinstveno** u skladu sa Uredbom o računovodstvu proračuna i Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna. Knjigovodstvena evidencija i usvojeni kontni plan nije usklađen sa trenutno važećim zakonskim propisima. Članom 314. i 315. navedenog Pravilnika je regulisano **da se u knjigovodstvu vojne jedinice osiguravaju podaci koji omogućavaju uvid u stanje i kretanje svih sredstava na korištenju u vojnoj jedinici, odnosno ustanovi, naturalno i po vrijednosti, po hronološkom redu nastajanja knjigovodstvenih promjena. Podaci u knjigovodstvu moraju odgovarati stvarnom stanju sredstava i njihovih izvora, u što se revizorski tim tokom revizije nije mogao uvjeriti niti navedena stanja potvrditi, pogotovu kada su u pitanju stalna sredstva.** Ministarstvo nije donijelo pisane procedure o načinu kretanja dokumentacije.

Također je utvrđeno da nije postojala dobra koordinacija na relaciji Ministarstvo-Trezor gdje su se pojedini problemi rješavali na osnovu usmenih instrukcija i od slučaja do slučaja, što je dovelo do kršenja zakonskih propisa, a i pogrešnog evidentiranja pojedinih finansijskih transakcija i poslovnih promjena.

Preporuka menadžmentu:

- **da se u skladu sa važećim zakonskim propisima u Ministarstvu i organizacijsko formacijskom strukturom u Vojski Federacije uspostavi integralni informacijsko računovodstveni sistem koji će biti funkcionalan na nivou Ministarstva u skladu sa Zakonom o trezoru u F BiH i Uputstvom o izvršavanju Jedinstvenog računa trezora F BiH,**
- **da se donesu pisane procedure o načinu kretanja dokumentacije u FMO i VF.**

V ZAKLJUČAK

Na temelju izvršene revizije finansijskih izvješća za 2003. godinu FMO i VF i provedenih revizijskih aktivnosti u skladu sa Zakonom o reviziji proračuna i INTOSAI revizijskim standardima, a ujedno uvažavajući opće uslove okruženja u kojem je funkcionisalo i egzistiralo FMO i VF tim **Ureda za reviziju sa sigurnošću može ustvrditi da se i pored vidnog napretka u poslovanju trebaju poduzeti energičnije mjere na otklanjanju nepravilnosti u FMO i VF.** Naime, revizija se vrši već za četvrtu fiskalnu godinu i za taj period su učinjeni samo minimalni pomaci. Problemi ostaju skoro isti, a isti je slučaj i kada je u pitanju otklanjanje problema po preporukama Ureda za reviziju. **Smatramo da menadžment treba poduzeti mjere koje će dovesti do značajnog napretka.** Neobjašnjivo je da niz godina ostaju nedorečeni zakonski propisi, pravilnici i drugi podzakonski akti, neopravdano se vrši veći obračun minulog rada, različit obračun plaća po komponentama, nepostojanje potpune evidencije o poslovnim prostorima koji su izdati pod zakup, nepostojanje evidencije naplate zakupnina za iste, držanje dokumentacije kod pojedinaca o nastalim obvezama iz ranijih godina, nerazumljivo je investiranje u građevinske objekte kada se radi na smanjenju vojske. Smatramo da menadžment probleme treba rješavati na učinkovitiji način kako bi iskazao odlučnost za rješavanje problema i ujedno osigura personalnu odgovornost za njihovo otklanjanje, pa vjerujemo da bi se napokon došlo do rješavanja problema koji se godinama gomilaju.

Zbog već prezentiranih problema u FMO i VF koji su prisutni već niz godina, a vezani su za prisutan paralelizam, koji stvara niz problema u funkcioniranju **na inicijativu Visokog predstavnika formirano je Povjerenstvo za reformu obrane koje ima za cilj otklanjanje paralelizama.**

Ključni dokument koji je izrađen kao zajednička studija FMO, OHR i OSCE je u završnoj fazi pod nazivom «Studija pod mandatom Visokog predstavnika o paralelizmu u FMO i VF BiH». Ona sadržava detaljne informacije o paralelizmima koji se ogledaju kroz paralelizme u oblastima: personal, logistika uključujući vojni katastar i vojnostambeni fond, materijalno-financijski, odjeli i uprave, ustroj VF BiH.

KOMENTAR

Menadžment FMO i VF se u ostavljenom roku očitovao na dostavljeni nacrt Izvješćaja o obavljenoj reviziji za proračunsku 2003. godinu.

U očitovanju u dijelu koji se odnosi na Integraciju FMO i ZK VF BiH se navodi da se djelimično slažu sa navodima, pojašnjavaju trenutnu situaciju i praktično potvrđuju navode revizora u dijelu kada navode da postoji komisija za otklanjanje paralelizama u FMO i VF, da nisu svi propisi koji nedostaju doneseni.

U očitovanju, u dijelu koji se odnosi na izdavanje pod zakup poslovnih prostora i na rad Domova vojske u FMO i VF nisu razumjeli preporuke, a što je konstatovano u Izvješću. U očitovanju nije dato adekvatno obrazloženje. Preporuka se nije prvenstveno odnosila na to da li su sredstva uplaćena na Trezor ili na neki drugi račun. Riječ je o tome da se obezbijedi nadzor nad uplatama kada je izdavanje pod zakup u pitanju, kako se nebi dešavalo da korisnik u položaju zakupoprimca ne plaća zakupninu. Smatramo da su se u FMO i VF trebali organizovati tako da i bez pomoći Trezora i Ministarstva financija, a u skladu sa Zakonom o Trezoru u F BiH i Uputstvom za raspolaganje sredstvima sa jedinstvenog računa Trezora obezbijede pomoćnu evidenciju i obavezu korisnika da uplate prezentiraju FMO i VF. Kada je rad Domova vojske u pitanju riječ je o potpunom i cjelokupnom nadzoru, kako se ne bi dešavalo da i pored Zapovijedi ministra da prestaje rad domova na komercijalnoj osnovi oni i dalje rade na komercijalnoj osnovi, kao i da u FMO i VF ne vode evidenciju kao i da uopšte nemaju podataka koliko prihoda su Domovi vojske ostvarili.

Kada je u pitanju očitovanje na utvrđene nepravilnosti vezane za isplate usposlenim sama činjenica da u FMO i VF oni sami navode da samo 5% u H.komponenti odnosno 30% u B.komponenti uposlenih ima odgovarajuću stručnu spremu daje potpuni odgovor na stanje u FMO i VF.

U preostalom dijelu očitovanja vezanom za vođenje stalnih sredstava i vršenja popisa za iste, provedenja Uredbe o nabavci roba, usluga i ustupanju radova, jačanja sistema internih kontrola radi dosljedne primjene zakonskih propisa u FMO i VF nisu ništa naveli što već ne stoji u Izvješću i samo su dodatno pojasnili navode.

Na temelju navedenog tim Ureda za reviziju smatra da ne postoje nove činjenice, koje bi mogle uticati na nalaze koji su prezentirani u nacrtu Izvješća i mišljenje koje je dato u nacrtu Izvješća. Isto tako smatramo da se u FMO i VF trebaju preispitati navedeni problemi, a ne pravdati uočene nepravilnosti.

Munib Ovčina, viši revizor

Fuad Velić, vođa tima